

ประเมินผลโครงการผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ : กรณีศึกษากลุ่มจังหวัดภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2

Evaluation of the State Welfare Cardholder Program: A Case Study

Lower Northeastern Provincial Cluster 2

ชัยยุทธ์ สงวนแก้ว* สติธิต์ นิยมญาติ*

Chaiyut Sa-Ngunkeaw* Satit Niyomyard*

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*

Faculty of Political Science, Bangkok Thonburi University*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของโครงการผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างและ 2) เพื่อศึกษาลักษณะความสำเร็จด้านสังคมของโครงการผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจากการวิธีวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสนทนากลุ่มมีผู้เข้าร่วมสนทนาจำนวน 30 คน การสัมภาษณ์รายบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องของสนทนากลุ่ม

ผลวิเคราะห์ได้เปิดเผยให้ทราบความจริง กล่าวโดยรวมไว้ว่า 1) ด้านผู้นำชุมชน พบว่าผู้นำชุมชน โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการที่เป็นสื่อกลางระหว่างชาวบ้านกับภาครัฐ รวมทั้งการมีบทบาทในการการนำความคิดของประชาชนในการพิจารณา 2) ด้านนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการเป็นอย่างมาก เพราะเป็น ผู้ที่ใกล้ชิดกับประชาชน รับทราบปัญหาและรายละเอียด เป็นอย่างดี จึงเป็น กระบอกเสียงของประชาชน นอกจากจะต้องมีการ พัฒนาและให้ความรู้แก่ ผู้นำชุมชนให้มากขึ้น ยังต้องเพิ่มบทบาทภาวะ ผู้นำที่ต้องเข้าใจและเข้าถึงประชาชนด้วย โดยบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน 3) ความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ พบว่ามีประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เช่น บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อช่วยแบ่งเบา ภาระค่าครองชีพ ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และค่าเดินทางของผู้มีรายได้น้อย ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น ซื้อสินค้าเพื่อการศึกษาและวัตถุดิบเพื่อ เกษตรกรรมจากร้านธงฟ้าประชารัฐและ ร้านอื่นๆ ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด มีการลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อยเพื่อขอรับสิทธิ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐจากรัฐบาล สิทธิของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับรายละเอียด ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น 4) ด้านความพึงพอใจต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการให้บริการนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ช่วยลดภาระค่าครองชีพของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระค่าครองชีพ ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน วงเงินซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค คนละ 200-300 บาทต่อเดือน ผู้มีรายได้น้อย ได้รับเงินซื้อสินค้า เพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น ซื้อสินค้าเพื่อการศึกษาและวัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรมจากร้านธงฟ้า ประชากรและร้านอื่น ๆ ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด และสิทธิของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และ 5) หน่วยงานในพื้นที่ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข่าวสาร พบว่า การแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า การจัดทำโครงการส่วนใหญ่ไม่มีความรู้

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน ชุมชน หรือประชาชนในชุมชนระหว่างพื้นที่ เป็นเพียงการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลเดิมหรือการลอกเลียนแบบ ซึ่งไม่ได้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลความรู้เพื่อพัฒนาโครงการ

คำสำคัญ: ประเมินผลโครงการ; บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

Abstract

The Objective of this research is 1) to study problems and obstacles of state welfare card projects in the lower northeastern provinces and 2) to study the social success characteristics of the state welfare card project in the provinces. Lower Northeast Is a data collection tool with a sample from The qualitative research method was group discussion with 30 participants, individual interviews involved in group discussion.

Analysis results revealed the truth. Overall said 1) As for the community leaders, it was found that community leaders, especially the village headmen and village committees, played an important role in driving mediating projects between villagers and the government sector. Including to play a role in bringing people's thoughts in consideration. 2) As for the government welfare card policy, most of them attach great importance to the success of the project because they are close to the people. Acknowledging the problem and details very well, it is the voice of the people In addition to having to Develop and educate More community leaders Also need to increase the role A leader who must understand and reach out to the people as well. By the role of the headman 3) Understanding the state benefit card, found that most people have an understanding of the state benefit card, such as the state welfare card, to help mitigate it. Cost of living Household Expenses and travel expenses of low income people Buy essential consumer goods, buy educational items and raw materials for Agriculture from Thong Fah, Pracharat and other shops designated by the Ministry of Commerce There is a registration of low-income people to claim their rights. State Welfare Card from the Government, Rights of the State Welfare Card to be informed about the details of state welfare cards from various media such as television, radio, newspaper, etc. 4) As for the satisfaction with the government welfare card policy, they found that most of them were satisfied with using the card policy service. State welfare Help to reduce the cost of living of the state benefit card to help alleviate the cost of living expenses in the household. The purchase limit for consumer products is 200-300 baht per person per month. Low-income earners receive money to buy products. To purchase essential consumer products, Buy educational products and agricultural

materials from the Blue Flag Shop. Pracharat and other stores as specified by the Ministry of Commerce and the rights of the of the state welfare card. 5) The organization in the area exchanged knowledge and news found that the exchange of knowledge and information showed that most of the project preparation did not have knowledge and knowledge exchange between villages, communities or people in communities between areas. It is only learning from original sources or plagiarism. This did not happen to exchange news, information and knowledge for project development.

Keywords: project evaluation; welfare card

บทนำ

โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพของการจัดสวัสดิการสังคมและการให้ความช่วยเหลือของ ภาครัฐถึงการขับเคลื่อนโครงการประชารัฐสวัสดิการ เพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อยที่ได้ขึ้นทะเบียนกับ กระทรวงการคลัง (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2560) โดยรูปแบบของโครงการเบื้องต้นจะออกเป็นบัตรเพื่อสนับสนุน ให้สามารถใช้บัตรดังกล่าวซื้อสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ ราคาถูกกว่าท้องตลาดร้อยละ 15-20 จัดจำหน่ายผ่าน ร้านค้าธงฟ้าประชารัฐ ร้านค้าชุมชนซึ่งอยู่ในการส่งเสริมของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงการคลังจะเป็นผู้กำหนด วงเงินสำหรับใช้จ่ายผ่านบัตรเป็นรายเดือน โดยเริ่มดำเนินโครงการในเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมา สำหรับการ ช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการจะแบ่งเป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยรัฐบาลจะให้เงินใส่ไปในบัตรสวัสดิการให้ผู้ที่มี รายได้น้อยที่มาลงทะเบียน นำไปใช้ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค โดยคนที่มีรายได้ต่ำกว่าปีละ 30,000 บาท จะได้เงินไปซื้อ ของใช้เดือนละ 300 บาท ส่วนคนที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป แต่ไม่เกิน 100,000 บาท ได้รับเงินเดือนละ 200 บาท และได้เงินส่วนลดค่าซื้อก๊าซหุงต้มคนละ 45 บาท ต่อ 3 เดือนครึ่งส่วนการลดค่าใช้จ่ายเดินทาง คือถ้าเดินทางด้วย รถเมล์ รถไฟฟ้า จะได้รับเงินเดือนละ 500 บาท รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กล่าวถึงมาตรการช่วยเหลือผู้มี รายได้น้อยที่มา ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐไว้ 14 ล้านคน ว่ามาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยที่มีรายได้ไม่ถึง 30,000 บาท/ปีซึ่งถือเป็นผู้มีรายได้น้อยกว่าเส้น ความยากจนนั้น รัฐบาลจะจ่ายเงินเพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ โดยรัฐบาลจะทยอยจ่ายให้เป็นงวดเพื่อนำไปใช้ สำหรับการดำรงชีพ แต่จะไม่ใช้วิธีการจ่ายเป็นเงินก้อน เพราะเกรงว่าจะนำเงินที่ ได้รับไปใช้จ่ายฟุ่มเฟือย โดยการ จ่ายเงินมีเงื่อนไขว่าจะต้องแสดงรายได้ที่แท้จริง เนื่องจากรัฐบาลจ่ายเงินให้ผู้มีรายได้ น้อย แต่ละคนไม่เท่ากัน

ถัดมาในปี พ.ศ. 2560 รัฐบาลได้เปิดให้ประชาชนไปลงทะเบียนอีกครั้งหนึ่งในวันที่ 3 เมษายน ถึงวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 โดยครั้งนี้ได้เพิ่มช่องทางในการลงทะเบียนนอกเหนือจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจในครั้งแรก แล้ว ยังให้คลังจังหวัด 76 จังหวัดและสำนักงานเขตกรุงเทพมหานครทั้ง 50 เขตเป็นหน่วยรับลงทะเบียนด้วย ครั้งนี้รัฐบาลได้กำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมอีก 2 ประการได้แก่

(1) ผู้ลงทะเบียนมีเงินฝากในธนาคาร สลากออมสิน สลากธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และ พันธบัตรมีมูลค่ารวมกันไม่เกิน 100,000 บาท และ

(2) หากเป็นเจ้าของบ้านเดี่ยวหรือ ทาวน์เฮ้าส์จะต้องมีเนื้อที่ไม่เกิน 25 ตารางวา หรือห้องชุด ไม่เกิน 35 ตารางเมตร หรือหากมีที่ดินเพื่อการเกษตรต้องไม่ เกิน 10 ไร่ และที่ดินที่ไม่ใช่เพื่อการเกษตรต้องไม่เกิน 1 ไร่ ผลการลงทะเบียนพบว่าผู้เข้าร่วมลงทะเบียนเพิ่มขึ้นเป็น 14.2 ล้านคน และเมื่อตรวจสอบคุณสมบัติแล้ว พบว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 11.4 ล้านคน

อย่างไรก็ตาม หลังจากทีโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้มีการดำเนินการมาเป็นระยะเวลาปีกว่า ก็ยังมี ข้อสังเกตถึงปัญหาหลายประการที่เกิดขึ้น นับแต่ช่วงแรกเริ่มของโครงการก็มีรายงานข่าวถึงผู้ได้รับบัตรสวัสดิการที่ ไม่ได้ มีฐานะยากจนอย่างแท้จริง ส่งผลให้เกิดข้อกังขาจากสังคมไทยในวงกว้างถึงขั้นตอนการตรวจสอบผู้ ลงทะเบียนว่ามีความ รัดกุมเพียงใด แต่ในขณะเดียวกัน ในการลงทะเบียนของปีพ.ศ. 2560 ที่มีการตรวจสอบเงิน ฝากและการถือครองที่ดิน ก็ กลับพบว่ามีคนจนจำนวนหนึ่งที่เหมาะสมจะได้รับสวัสดิการแต่ถูกตัดสิทธิไปเนื่องจาก มีชื่ออยู่กับบัญชีเงินฝากของกลุ่ม ออมทรัพย์หรือกลุ่มสวัสดิการ (บีบีซีไทย, 17 ตุลาคม 2017)

แนวคิดบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนั้นมาจากในปัจจุบันสังคมไทยมีความเหลื่อมล้ำและความยากจนใน สังคมไทยเป็นปัญหาที่ทุกรัฐบาลต่างให้ความสำคัญในการแก้ไขเยียวยา เป็นหนึ่งในนโยบายยุทธศาสตร์ชาติที่ รัฐบาล ให้ความสำคัญ และได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแม้ว่าความยากจนของไทยจะลดลงในทุก ๆ ปีตาม รายงาน สรุปลสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยปี พ.ศ. 2559 ของสำนักงาน คณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งจัดทำโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม เป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เพื่อชี้ให้เห็นถึงประเด็นปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่เป็น สถานการณ์ล่าสุด รวมทั้ง การวิเคราะห์ลักษณะของปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ซึ่ง รายงานปี พ.ศ. 2559 ระบุว่า ใน รอบเกือบ 3 ทศวรรษ ที่ผ่านมาสถานการณ์ความยากจนในภาพรวมของประเทศ ไทยดีขึ้นมากโดยสัดส่วนความยากจนลดลงจาก 65.17 ในปี พ.ศ. 2531 เหลือร้อยละ 8.6 คิดเป็นจำนวนคนจน ประมาณ 5.81 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2559 และมี คนเกือบจน (Near Poor) จำนวน 5.79 ล้านคนเมื่อรวม “คนจน” กับ “คนเกือบจน” พบว่ามีจำนวน 11.6 ล้านคนหรือร้อยละ 17.2 ของประชากรทั้งหมดและเมื่อพิจารณาช่องว่าง ความยากจน (Poverty Gap) และ ความรุนแรงของปัญหาความยากจน พบว่า มีแนวโน้มลดลงในช่วงเกือบ 15 ปี ที่ผ่านมา โดยช่องว่างความยากจน ลดลงจากร้อยละ 7.80 ในปี พ.ศ. 2545 เหลือร้อยละ 1.42 ในปี พ.ศ. 2559 แต่ ก็เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.14 ในปี พ.ศ. 2558 ส่วนความรุนแรงของปัญหาความยากจนลดลงจากร้อยละ 2.69 ในปี พ.ศ. 2545 เหลือร้อยละ 0.38 ในปี พ.ศ. 2559 โดยที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.30 ในปี พ.ศ. 2558 (สำนักโฆษก สำนัก เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ,2561, หน้า 5) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าปัญหาความยากจนเป็นปัญหาสำคัญของ ประเทศไทยที่รัฐบาลต้องดูแล

บัตรสวัสดิการแห่งรัฐหรือบัตรคนจนนั้น หลังจากภาครัฐเริ่มประกาศใช้ ไปเมื่อวันที่ 1 ต.ค. 2560 ที่ผ่าน มา ประชาชนส่วนใหญ่ที่ได้รับสิทธิก็ต่างพากัน มาใช้สิทธิในร้านค้าที่มีเครื่องรูดบัตรกันอย่างคึกคัก เนื่องจากส่วน หนึ่งเข้าใจว่าใช้ได้วันเดียวและบางส่วนเข้าใจว่าต้องใช้ให้หมดภายในครั้งเดียว ไม่สามารถใช้วัน หลังได้ จากความ เข้าใจดังกล่าวจึงทำให้วันแรกที่เริ่มเปิดใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีประชาชนเข้ามาต่อแถวเพื่อ ซื้อสินค้าค่อนข้างยาว

เนื่องจากร้านค้าที่รับสวัสดิการแห่งรัฐมีอยู่ค่อนข้างน้อยจึงทำให้ประชาชนเลือกที่จะมา วันเดียวและยอมต่อแถว ยาวเพื่อซื้อสินค้านำไปใช้ในครัวเรือน (ไทยรัฐออนไลน์, 2560)

สำหรับ “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐหรือบัตรคนจน” นั้น หลังจากภาครัฐเริ่มประกาศใช้ ไปเมื่อวันที่ 1 ต.ค. 2560 ที่ผ่านมา ประชาชนส่วนใหญ่ที่ได้รับสิทธิต่างกัน มาใช้สิทธิในร้านค้าที่มีเครื่องรูดบัตรกันอย่างคึกคัก เนื่องจากส่วนหนึ่งเข้าใจว่าใช้ได้วันเดียวและบางส่วนเข้าใจว่าต้องใช้ให้หมดภายในครั้งเดียว ไม่สามารถใช้นาน หลัง ได้ จากความเข้าใจดังกล่าวจึงทำให้วันแรกที่เริ่มเปิดใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีประชาชนเข้ามาต่อแถวเพื่อ ซื้อ สินค้าค่อนข้างยาว เนื่องจากร้านค้าที่รับสวัสดิการแห่งรัฐมีอยู่ค่อนข้างน้อยจึงทำให้ประชาชนเลือกที่จะมา วัน เดียวและยอมต่อแถวยาวเพื่อซื้อสินค้า นำไปใช้ในครัวเรือน (ไทยรัฐออนไลน์, 2560)

ประชารัฐสวัสดิการ เป็นการให้วงเงินในบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อใช้ชำระค่าสินค้าและบริการผ่าน เครื่องรับชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานหรือร้านค้าที่กำหนด เมื่อชำระค่าสินค้าและบริการแล้ววงเงิน จะ ลดลงตามยอดที่ใช้จ่าย และถึงรอบวันที่ 1 ของทุกเดือน (ยกเว้นวงเงินส่วนลดค่าซื้อก๊าซหุงต้ม ทุกวันที่ 1 ของทุก 3 เดือน) วงเงินจะถูกปรับเป็นค่าเริ่มต้นของวงเงินแต่ละสวัสดิการเสมอ ซึ่งวงเงินคงเหลือของเดือนที่ ผ่านมาจะไม่ มีการสะสมในเดือนถัดไป นอกจากนี้ไม่สามารถถอนวงเงินสวัสดิการจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นเงินสดได้ และ ประโยชน์ ของประชารัฐสวัสดิการ การให้ความช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจะทำให้การช่วยเหลือจาก ภาครัฐถูกกลุ่มเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยภาครัฐมีข้อมูลในการติดตามประเมินผลการให้สวัสดิการใน แต่ละประเภท และนำมาปรับปรุงการให้สวัสดิการให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละพื้นที่ได้อย่าง มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถกำกับติดตามค่าใช้จ่ายสวัสดิการต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ(กรมบัญชีกลาง, 2560)

นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนในการใช้จ่ายชำระ ค่าสินค้า และ บริการในชีวิตประจำวันด้วยเงินสดเป็นหลัก ไปสู่ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ผ่านบัตร สวัสดิการแห่งรัฐที่เป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์ และที่สำคัญเป็นการผลักดันให้เกิดการดำเนินงานตามแผน ยุทธศาสตร์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e Payment Master Plan) ของรัฐบาลที่มุ่งเน้น การดำเนินธุรกรรมทางการเงินให้เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และลดปริมาณเอกสาร ทางการเงิน เพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมไร้เงินสด (Cashless Society) (กรมบัญชีกลาง, 2560)

การดำเนินโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นการเปิดให้ประชาชนทั่วประเทศลงทะเบียนเข้าร่วม โครงการ โดยผ่านธนาคารของรัฐ โดยในปัจจุบัน มีผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทั่วประเทศรวมทั้งสิ้น 11.4 ล้าน คน 5 ขณะที่ หน่วยงานภาครัฐได้มีการจัดทำสถิติเกี่ยวกับจำนวนผู้ถือบัตรสวัสดิการเอาไว้ ดังนั้น จึงเป็นการ ยากที่จะทราบว่า ประชาชนในพื้นที่ใดที่มีจำนวนประชาชนถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นจำนวนเท่าใด อย่างไร ก็ตาม เพื่อให้ง่ายต่อ การจัดเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาจึงจำกัดขอบเขตของการศึกษา โดยทำการประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐใน ครั้งนี้ ผลการดำเนินนโยบายโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแบ่งสองระยะ คือ ระยะที่ 1 มีเป้าหมาย เน้นการ ช่วยเหลือลดภาระค่าครองชีพแก่ผู้มีรายได้น้อยผ่านวงเงินสวัสดิการเบื้องต้น ทั้งค่าสินค้า อุปโภคบริโภคที่จำเป็น ค่าซื้อก๊าซหุงต้ม ค่ารถโดยสาร ไม่ว่าจะเป็นรถเมล์รถไฟฟ้า รถโดยสาร ประจำทาง บขส. และรถไฟ ระยะที่ 2 ซึ่ง

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2561 จะเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ผู้มีรายได้น้อยใน 4 มิติ ได้แก่ การมีงานทำ การฝึกอบรมและ การศึกษา การเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบและการเข้าถึงสิ่งจำเป็นพื้นฐาน การให้ความช่วยเหลือผ่าน บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นการจัดสรรงบประมาณโดยตรงไปสู่กลุ่มเป้าหมายเพื่อ เศรษฐกิจฐานรากคือ ประชาชนผู้มีรายได้น้อยและเกษตรกรที่ลงทะเบียนในโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่ง รัฐทำให้ การช่วยเหลือจากภาครัฐตรงกลุ่มเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดเนื่องจากการระบุด่วน ประชาชนผู้ ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐอย่างชัดเจน มีการระบุด่วนซึ่งจะแสดงถึงความจำเป็นในการรับ ความช่วยเหลือที่ แตกต่างกัน และรัฐบาลมีฐานข้อมูลในการให้ความช่วยเหลือสวัสดิการในแต่ละ ประเภท (สำนักพัฒนาฐานข้อมูล และตัวชี้วัดภาวะสังคม, 2561, หน้า 11)

รัฐบาลได้ดำเนินโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ยากจนที่มี อายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป โดยต้องเกิดก่อนวันที่ 16 พฤษภาคม 2542 อยู่ในภาวะว่างงานหรือมี รายได้ที่เกิดขึ้นในปี 2559 ทั้งสิ้นไม่เกิน 100,000 บาทจะต้องไม่มีทรัพย์สินทางการเงินได้แก่เงินฝาก ธนาคาร, สลากออมสิน, สลาก ธ.ก.ส., พันธบัตรรัฐบาลและตราสารหนี้หรือถ้ามีทรัพย์สินทางการเงิน ดังกล่าวจะต้องมีจำนวนรวมทั้งสิ้นไม่เกิน 100,000 บาท ณ เวลาใดเวลาหนึ่งและต้องไม่เป็นเจ้าของ กรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ตามกฎหมายหรือถ้าเป็นเจ้าของ กรรมสิทธิ์

จากความเป็นมาของปัญหา ดังที่กล่าวมานี้ ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะทำการศึกษาการประเมินผล โครงการผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ : กรณีศึกษา กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ทั้งนี้เพื่อเป็น การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 แห่งรัฐได้ตอบสนองต่อ ความต้องการของประชาชน ตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ตั้งไว้หรือไม่ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ นโยบายดีเพียงพหรือไม่ ร้านธงฟ้าประชารัฐให้บริการแก่ประชาชนอย่างไร รวมถึง การดำเนินนโยบาย ผลลัพธ์ ของนโยบายและความ ต่อเนื่องของนโยบายเป็นอย่างไร อันนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักเกณฑ์การ ดำเนินนโยบาย มาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อยโดยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้มีความเหมาะสมและมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของโครงการผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ : กรณีศึกษา กลุ่มจังหวัดภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2
2. เพื่อศึกษาลักษณะความสำเร็จของโครงการผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ : กรณีศึกษา กลุ่มจังหวัดภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยเป็นจริงมากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้กำหนด วิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้นำชุมชน ประชาชน หน่วยงานของรัฐ ร้านค้า ที่เข้าร่วมโครงการผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2

กลุ่มตัวอย่างในเชิงคุณภาพกระทำโดยการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน (Multi-Stages Sampling) โดยผู้วิจัยจะสร้างกรอบประชากร (Population Frame) ผู้วิจัยได้คัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชน หน่วยงานของรัฐ ร้านค้า ที่เข้าร่วมโครงการผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจาก การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสนทนากลุ่มมีผู้เข้าร่วมสนทนาจำนวน 30 คน การสัมภาษณ์รายบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องสนทนากลุ่ม ผลวิเคราะห์ได้เปิดเผยให้ทราบความจริง

ผลการวิจัย

1. ด้านผู้นำชุมชน พบว่า ผู้นำชุมชนโดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการที่เป็นสื่อกลางระหว่างชาวบ้านกับภาครัฐ รวมทั้งการมีบทบาทในการการนำความคิดของประชาชนในการพิจารณา

2. ด้านนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการเป็นอย่างมาก เพราะเป็น ผู้ที่ใกล้ชิดกับประชาชน รับทราบปัญหาและรายละเอียด เป็นอย่างดี จึงเป็น กระบอกเสียงของประชาชน นอกจากจะต้องมีการ พัฒนาและให้ความรู้แก่ ผู้นำชุมชนให้มากขึ้น ยังต้องเพิ่มบทบาทภาวะ ผู้นำที่ต้องเข้าใจและเข้าถึงประชาชนด้วย โดยบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน

3. ความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ พบว่า มีประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เช่น บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อช่วยแบ่งเบา ภาระค่าครองชีพ ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และค่าเดินทางของผู้มีรายได้น้อย ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น ซื้อ สินค้าเพื่อการศึกษาและวัตถุดิบเพื่อ เกษตรกรรมจากร้านธงฟ้าประชารัฐและ ร้านอื่น ๆ ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด มีการลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อยเพื่อขอรับสิทธิบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจาก รัฐบาล สิทธิของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับรายละเอียด ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

4. ด้านความพึงพอใจต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการให้บริการนโยบายบัตร สวัสดิการแห่งรัฐ ช่วยลดภาระค่าครองชีพของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระค่า ครองชีพ ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน วงเงินซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค คนละ 200-300 บาทต่อเดือน ผู้มีรายได้น้อย ได้รับ เงินซื้อสินค้า เพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น ซื้อสินค้าเพื่อการศึกษาและวัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรมจากร้านธงฟ้าประชารัฐและร้านอื่น ๆ ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด และสิทธิของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

5. หน่วยงานในพื้นที่ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข่าวสาร พบว่า การแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า การจัดทำโครงการส่วนใหญ่ไม่มีความรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน ชุมชน หรือประชาชนในชุมชนระหว่างพื้นที่ เป็นเพียงการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลเดิมหรือการลอกเลียนแบบ ซึ่งไม่ได้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลความรู้เพื่อพัฒนาโครงการ

ปัญหา อุปสรรค ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการประเมินความสำเร็จของโครงการ พบว่า ที่มาของโครงการ ส่งผลกระทบให้กระบวนการ ดังนั้น ประชาชนจึงจำเป็นต้องเลือกโครงการที่สามารถทำได้และเห็นผล ซึ่งอาจไม่ตรงกับความต้องการ และความจำเป็นที่แท้จริงของแต่ละพื้นที่ในชุมชนรวมทั้งกระบวนการของภาครัฐและเครือข่ายภาคเอกชน ยังไม่มีการบูรณาการร่วมกัน บางครั้งการเลือกโครงการมาจากการชี้แนะของผู้นำชุมชนที่มีผลประโยชน์ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ามีประโยชน์ร่วมกัน

เนื่องจากบริบทของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน ความเข้มแข็งของชุมชนและความสามารถในการประสานงานกับภาครัฐ ตลอดจนความพร้อมของบุคคลในชุมชนในพื้นที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชน ที่เน้นหลักการประสานความรู้จากภายในและภายนอกชุมชนเข้าสู่การใช้ประโยชน์ และการสร้างกระบวนการเรียนรู้และค่านิยมอันดีงามสอดคล้องกับหลักการของการพัฒนาชุมชนในด้านการทำงานต้องค่อยเป็นค่อยไป (Gradualness) ก่อนที่จะเรียนรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพทั่วไปและปัญหาที่แท้จริงของชุมชน อาจทำให้งานล้มเหลวและควรคิดถึงผลกระทบในการพัฒนาชุมชนในระยะยาว การดำเนินงานต้องยืดหยุ่นได้ (Flexible) เนื่องจากสังคมมีความเคลื่อนไหว (Dynamic) ตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องเลือกวิธีดำเนินงานให้กว้างและเข้ากับสถานการณ์ เหตุการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. จากข้อค้นพบของการวิจัยนี้พบว่า ผู้นำชุมชนโดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการที่เป็นสื่อกลางระหว่างชาวบ้านกับภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับวิชญ์ ปัญญาพงศ์ (2561 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้ ดังนี้ ด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน ด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ด้านสมรรถนะของหน่วยงานของ รัฐ ด้านการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ประกอบการและประชาชน ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านมาตรการ ควบคุม ประเมินผล และการกระตุ้นส่งเสริม ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยแยกตามปัจจัยส่วนบุคคล ปรากฏว่าจำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อปี อาชีพหลัก แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการแนวทางการดำเนินนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนั้น ช่วยให้ผู้มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงบริการที่จำเป็นอันจะเป็นการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

2. จากข้อค้นพบของการวิจัยนี้พบว่า ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงานของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับพัชรกันย์ เจริญชุตินันท์ (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง นโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อย ผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ พบว่า การดำเนินนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เน้นความสำคัญด้าน 1) การพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยบูรณาการ ระหว่างหน่วยงานระดับปฏิบัติ การเชื่อมโยงข้อมูลที่สามารถตรวจสอบความถูกต้อง การบริการร้าน ธงฟ้าประชารัฐ จำนวนเครื่องรูดบัตร EDC ในพื้นที่ห่างไกล 2) โดยมีปัจจัยความสำเร็จ คือ ปัจจัย ด้านนโยบาย ปัจจัยด้านองค์การ ปัจจัยด้านข้าราชการ ปัจจัยด้านข้อมูลและกระบวนการติดต่อสื่อสาร และ ปัจจัยด้านประชาชน และ 3) แนวทางการดำเนินนโยบายสาธารณะคือ ฐานข้อมูลผู้มีสิทธิถือบัตร สวัสดิการแห่งรัฐ มาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยการสร้างอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทและความ หลากหลายของผู้ถือบัตร อย่างสมดุลกับตลาดแรงงาน เพื่อสร้างรายได้ที่ยั่งยืนลดความเหลื่อมล้ำ ทางสังคมที่แท้จริง

3. จากข้อค้นพบของการวิจัยนี้พบว่า มีการใช้เครือข่ายภาครัฐมาช่วยในการจัดทำประชาคมโดยการดำเนินการด้านกระบวนการกลุ่ม เนื่องจากโครงการมีแนวทางปฏิบัติตามที่ภาครัฐกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับณัฏฐ์ ระมั่งทอง และ วิจิตรา ศรีสอน (2563 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง โครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ กรณีศึกษา ตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผู้ลงทะเบียนฯ มีทัศนคติต่อโครงการฯ โดยรวมในระดับมาก โดยมี ทัศนคติมากในด้านพฤติกรรมที่มีต่อโครงการฯและด้านความรู้และ ความรู้สึกที่มีต่อโครงการฯ ตามลำดับ และผู้ลงทะเบียนฯ มีทัศนคติต่อ กระบวนการแนวทางการให้ความช่วยเหลือของโครงการฯ โดยรวมในระดับปานกลาง โดยมีทัศนคติต่อขั้นตอนการลงทะเบียนในระดับมาก วงเงินการให้ความช่วยเหลือในระดับปานกลาง และช่องทางการใช้สิทธิ ตามโครงการฯ ในระบับน้อยผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ลงทะเบียนที่มีเพศ สถานภาพ อายุการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อ โครงการฯ และ กระบวนการแนวทางการให้ความช่วยเหลือของโครงการฯ แตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. จากข้อค้นพบของการวิจัยนี้พบว่า การจัดทำโครงการส่วนใหญ่ไม่มีความรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน ชุมชน หรือประชาชนในชุมชนระหว่างพื้นที่ซึ่งสอดคล้องกับพัชรกันย์ เจริญชุตินันท์ (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง นโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อย ผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ พบว่า การดำเนินนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เน้นความสำคัญด้าน 1) การพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยบูรณาการ ระหว่างหน่วยงานระดับปฏิบัติ การเชื่อมโยงข้อมูลที่สามารถตรวจสอบความถูกต้อง การบริการร้าน ธงฟ้าประชารัฐ จำนวนเครื่องรูดบัตร EDC ในพื้นที่ห่างไกล 2) โดยมีปัจจัยความสำเร็จ คือ ปัจจัย ด้านนโยบาย ปัจจัยด้านองค์การ ปัจจัยด้านข้าราชการ ปัจจัยด้านข้อมูลและกระบวนการติดต่อสื่อสาร และปัจจัยด้านประชาชน และ 3) แนวทางการดำเนินนโยบายสาธารณะคือ ฐานข้อมูลผู้มีสิทธิถือบัตร สวัสดิการแห่งรัฐ มาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยการสร้างอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทและความ หลากหลายของผู้ถือบัตร อย่างสมดุลกับตลาดแรงงาน เพื่อสร้างรายได้ที่ยั่งยืนลดความเหลื่อมล้ำ ทางสังคมที่แท้จริง

5. จากข้อค้นพบของการวิจัยนี้ที่ว่า โครงการประชาชนได้รับประโยชน์ นอกจากโครงการจะช่วยลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้แล้ว ยังใช้เป็นสถานที่ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ จิราภรณ์ สิงห์บุญมี และ โชคชัย เดชรอด (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกอาชีพ ของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็น เพศชายร้อยละ 48.0 เพศหญิงร้อยละ 52.0 อายุเฉลี่ย 47.02 ปี ส่วน ใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 69.0 จบการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 62.5 มัธยมศึกษา ร้อยละ 22.5 อาชีวศึกษา ร้อยละ 5.5 ปริญญาตรี ร้อยละ 9.5 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.37 คน ส่วนใหญ่อาชีพเกษตรกร ร้อยละ 44.0 รองลงมาคือ รับจ้าง ร้อยละ 31.5 ค้าขาย ร้อยละ 9.0 และไม่มีงานทำ ร้อยละ 15.5 รายได้ต่อเดือน เฉลี่ย 4,041.58 บาท ช่องทางการรับรู้ข่าวสารการฝึกอาชีพ จากเจ้าหน้าที่รัฐ ร้อยละ 69.5 จากสื่ออื่นๆ ร้อยละ 30.5 กลุ่ม ตัวอย่าง มีความรู้ในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกอาชีพ ระดับสูง ร้อยละ 10.5 มีความรู้ในโครงการพัฒนา คุณภาพชีวิตและฝึกอาชีพระดับต่ำ ร้อยละ 89.5 เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกอาชีพ ร้อยละ 11.0 ไม่เข้า ร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกอาชีพ ร้อยละ 89.0 เหตุผลที่ไม่เข้าร่วมโครงการเนื่องจากมีภารกิจประจำอยู่ แล้ว ร้อยละ 48.0 ต้องดูแลเด็กและคนชรา ร้อยละ 20.5 ปัจจัยที่ มีความสัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกอาชีพของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ อายุรายได้ต่อเดือน ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต และฝึกอาชีพของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรเริ่มจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง
2. ควรหาวิธีการทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมและเกิดการความรู้สึกเป็นเจ้าของ
3. ควรส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการโครงการ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1. ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในมิติพื้นที่ ทั้งในเรื่องของการกำหนด แผนพัฒนาหมู่บ้าน และการสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน
2. ควรประยุกต์ให้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนโครงการในพื้นที่ โดยพิจารณาจากการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงโดยเน้นการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน
3. ควรกำหนดโครงการให้ประชาชนมีส่วนร่วม จะเกิดความรู้สึกอยากดูแลรักษา และประกอบกับได้ใช้ประโยชน์จากโครงการ จะทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างมั่นคง และนำไปสู่การสร้าง ความมั่นคงยั่งยืนต่อไป

4. ควรส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน เน้นไปที่ปัจจัยภายในและภายนอกที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นที่จะมีผลต่อความสำเร็จของโครงการ หากภาครัฐบาลเสริมสร้างปัจจัยดังกล่าวนี้ให้เข้มแข็งและมีศักยภาพ ย่อมจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการดำเนินโครงการ

บรรณานุกรม

- ขวัญกมล ดอนขวา. (2555). **การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- จันทร์เพ็ญ ยศธแสนย์. (2545). **วิเคราะห์ผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา**. กรุงเทพฯ : ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จิราภรณ์ สิงห์บุญมี และ โชคชัย เดชรอด. (2562). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกอาชีพ ของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ**. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ชมมณัฐ รอดบุญธรรม. (2546). **ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับอำเภอ : ศึกษากรณีจังหวัดปทุมธานี**. กรุงเทพฯ : ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชลลดา จันทร์สาขา. (2546). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไปปฏิบัติ กรณีศึกษาหมู่บ้านที่ได้รับมาตรฐานการบริหารจัดการกองทุนระดับที่ 1 (AAA) อำเภอ พรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี**. กรุงเทพฯ : ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- โชติรส เหล่ามานะ. (2545). **บทบาทของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามทัศนะของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีกองทุนชุมชนเมืองในเขตกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.